

היידריך - מפקד שרות הבטחון ב.ס.ס.

בין רכבות הספרים של הסיפריה הלאומית בירושלים מצאתי השבוע כפר נשכח, שאיש לא נגע בו מזה שנים. הוא יחיד במינו. שם הספר: ה.ס.ס. - אירגון קרבי למחמה בבולשביזם, מאת היידריך הימלר. הדף הראשון בספר זה מקושט בחותמת גומי, הנושאת צלב קרס ואת המילים: "מפלגת הפועלים הנאציונל-סוציאליסטית הגרמנית - סניף חיפה". מתחת לחותמת, הקדשה אישית בוו הלשוני: "מוקדש בלבביות לסניף המפלגה בחיפה - ברלין, ה'2 בנובמבר 1937 - המפקד הארצי של ה.ס.ס. מתחת לזה, חתימתו האישית של היידריך הימלר, בדיו כחולה. התאריך אינו מקרי, חודש לפני כן, ביום ה'2 באוקטובר 1937, ביקר סמל ה.ס.ס. אדולף אייכמן בחיפה. הוא שהה בעיר כמה שעות, נפגש עם הנאצים המקומיים ועלה במדינת יהודית על הרכס, לפני שהמשיך בדרכו לקאהיר, בגלל חוסר רשות להישאר בארץ. והדו"ח של אייכמן על בסיסה זו נושאת את התאריך 4.11.37 - ואין ספק כי הימלר שיגר את הספר כשי לסניף החיפאי על פי בקשת אייכמן (באמצעות הממונים עליו), כאות תודה לנאצים החיפאיים.

הפרק הראשון של הספר מוקדש ליהודים. נאמר בו כי מלחמת העמים האריים נגד הבולשביזם היהודי נמשכת מזה אלפים בשנים, וכי כל דור ארי חייב לעמוד בקרב זה מחדש. ולראייה: גורלו של המן.

המן היה ראש-הממשלה של האומה הפרסית, שהיא אומה ארית. הוא הבין את הסכנה היהודית והחליט לפתור את בעיית היהודים. אולם היהדות גייסה את כל כוחותיה נגד המן. באמצעות סוכניהם הוצר הפרסית הביאו היהודים לגירוש המלך אחשורוש מאשתו ושתי. באמצעות הוונג היהודית אסתר בילבלו את חושי המלך, עד שהדיח את המן וקבע את הניאפורים, בו הרגו היהודים את המן ואלפי פרסים נאמנים אחרים. העם הפרסי לא החלים מעולם מחרפה זו, ומאז החלה שקיעתו.

כך קרה בכל דור. באמצעות האינקוויזיציה הצליחו היהודים להביא לשריפת אמהות ונשים גרמניות, שהורשעו כמכשפות. במלחמת שלושים השנים הביאה היהדות להריסת העם הגרמני, שירד בדור אחד מ-24 מיליון ל-4 מיליון נפש. ואילו המהפכה הצרפתית, שאורגנה על ידי היהודים, השליטה בצרפת מישטר של טרור ורצח.

דברי-החוכמה אלה של היידריך הימלר אינם חשובים כשלעצמם. הם מוכיחים, לכל היותר, כי המפקד הראשי של ה.ס.ס. סבל, נוסף על טירופו הגזעני, גם מיומרות היסטוריוסופיות. אולם יש בתיאור זה פרט אחד, שהוא חשוב ביותר. הימלר מציין כי המן החליט "לפתור את בעיית היהודים". הימלר אינו מפרט מה היה הפיתרון המוצע. אולם התני"ך עצמו מלמד כי הפיתרון היה בדרך של השמדת עמים, חיסולם הפיסי של היהודים בכל רחבי האימפריה הפרסית האדירה, מהודו ועד כוש: "וגשלו ספרים ביד הרצים אל כל מדינות המלך, להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן, טף ונשים, ביום אחד... ושללם לבו".

קרוב לחודי כי בכתבו ספר זה לא חלם היידריך הימלר עדיין, על השמדתם הפיסי של יהודי העולם. יתכן כי גם הימלר לא שקל אז עדין רעיון זה כאפשרות מעשית. אולם ניסוח ספר זה מוכיח כי זרע ההשמדה היה טמון בעצם מהותה של התפיסה הגזענית הנאצית, וכי זאת היתה מסקנתה העיקרית, אפילו לא חשבו על כך מעצבי התפיסה מלכתחילה, בהכרה מלאה.

תורת-הגזע האנטישמית היתה גרעין השקפת-העולם הנאצית. והשמדת היהודים היתה גרעין התפיסה האנטישמית. כוה היה המצב כאשר הימלר כתב ספר זה - וכאשר רבי טוראי ה.ס.ס. אדולף אייכמן התייצב, בשנת 1935, בפעם הראשונה לעבודה במחלקה 2,112, המחלקה היהודית של הלישכה הראשית של שרות הבטחון.

★ ★ ★

פגישה הרתי-עודם

עד לאותו רגע היתה דרכו של אדולף אייכמן אל המחלקה הזאת מיקרית - אם כי שרשרת המיקרים אפופה אחירה מוזרה של עיקביות גורלית. מאותו יום חדלו הדברים מלהיות מיקריים.

האדם והתפקיד נפגשו - והיתה זאת פגישה הרתי-עולם. כי האיש והתפקיד כאילו נוצרו זה לזה.

האיש: אפור, בלתי מרשים, אך אכול שאפתנות חסרת-מעצורים. המרירות התת-הכרתית על כי נולד רק שלושה חודשים אחרי נשואי הוריו, השינאה התת-הכרתית לאבא שנשא את אמה רק בחודש הששי של הריונה ושהרג אותה בהריונות תכופים מדי, רגשי-הנחיתות של אדם חסר כל ברק אישי והשכלה - כל אלה יצרו דמות של שאפתן, המוכן לעשות את הכל כדי להתקדם. אותן הסיבות שהביאו את הימלר אייכמן להנחית את לימודיו, כדי להתנקם באביו שהחמיר בחינוכו יותר מאשר ביחס לילדים האחרים בבית - הביאו אותו עתה לשאיפה להוכיח לאבא, ולכל העולם, שהוא גבר מצליח.

התפקיד: לכאורה קטן, בלתי חשוב, אישם בשולי המישטר. לשרות הבטחון לא היתה עדיין שום סמכות מבצעית, וגם כאירגון-מוריעין של ה.ס.ס. לא התייחסו אליו ברצינות רבה. אולם במישטר הנאצי, שהיה בנוי על טרור טוטאלי, מוכרח היה ה.ס.ס. לעלות בסולם

המושג "ארי" היה, במקורו, שם של שבט פרסי. השפה הפרסית שייכת למשפחת השפות התולית-אירופאית, אשר לה (כמו למשפחה השמית) תכונות-יסוד משותפות. שותפות לשונית זו היא שמישה בסיס לאגדה אודות קיומו של גזע "ארי", אליו משתייכים, כביכול, היהודים, הפרסים ועמי אירופה.

החשיבות, עד כדי הפיכתו, בסופו של דבר, לנושא העיקרי של המישטר. ובמישטר אשר מנהיגו העיקריים, ובראשם הפירר עצמו, ראו באנטי-שמיות את תועלתם העיקרית עלי אדמות, מוכרחה היתה המחלקה היהודית של ה.ס.ס. להגיע לכלל דרגה של חשיבות עליונה. קרוב לוודאי כי רבי"ט אייכמן לא ניתח לעצמו הנחות מופשטות אלה, בעברו למחלקה היהודית. אולם אין ספק כי חש בדבר באופן אינסטינקטיבי, כדרכו של אדם שאפתני, המגיש באפילה ומחפש סולם לעלייה. הוא צעד את הצעד הראשון בדרך שהעלתה אותו במהירות מסחרת לרמה של חשיבות, שלא היה לה כל יחס לדרגתו הממשית. ומשם - אל תא-הזכוכית בירושלים.

★ ★ ★

מחלקה בחדר אחד

איך יכוד אדם כמו אייכמן לעלות לגדולה במישטר מן הסוג הנאצי? הוא לא גול בגרמניה. הוא לא היה לוחם ותיק של המפלגה, ולא יכול היה להתפאר בהשתתפות בקרבות-רחוב. הוא לא היה נואם מזהיר. הופעתו החיצונית לא עשתה רושם. בכ"ה-הכל היה צעיר אפור, ממוצא בורגני-זעיר, ששירת כמה חודשים ב.ס.ס. המגוייס - אחד מיני רבבות רבות. הוא לא עסק אפילו בעיסוק ספורטאי כלשהו, ולא השיג מעולם את אות-הספורט, שהיה כמעט הכרחי לאנשי ה.ס.ס.

לאיש כזה יש רק דרך אחת של עלייה - להתמחות בשטח מסויים, יוצא-דופן, להפוך ספציאליסט חיוני בשטח בו אין התחרות רבה. אייכמן הבין זאת, והדבר מעיד על מיקחתו הרבה. ואילו העובדה כי בחר להיות ספציאליסט דקא בשטח היהודי, מעידה על מיקחות עילאית.

מיקחות זו ציינה אותו מייד מכל שאר אנשי המחלקה. כאשר הגיע אייכמן אל המישטר הדל, היה החדר היחיד, בו פעלה המחלקה, אפוף אחירה של אדישות. אף אחד מהם לא ניגש לדבר באופן יסודי, את זה אני עוד זוכר. הם התייחסו אל זה כאל מישהו, מיזמוז את הזמן, עשו איכשהו את העבודה וחיכו שהזמן יחלוף... * את האנשים נאצים טובים אלה כלל לא העלו על דעתם שהם, בני הגזע העליון, יתקרו ברצינות את הנעשה בקרב העם היהודי הבזוי. מן הסתם היו דוחים בשאט-נפש את ההצעה לקרוא ספר על האירגונים היהודיים. ישיבתם במחלקה היהודית היתה בעיניהם מעין גלות, והם המתינו ליום בו יעבירו אותם לעניינים חשובים ומפוארים יותר.

בראש המחלקה עמד מהנדס מבני האצולה, ליאופולד פון-מילדנשטיין, סגן-מישנה של ה.ס.ס. אותו האיש שגייס את אייכמן לעבודה זו. פון-מילדנשטיין היה אדם צעיר למדי, נעים-הליכות, בעל מבט פתוח. סבורני שהיה אוסטרי מלידה. היה נדמה לי שהסתובב הרבה בעולם. הוא לא עשה את הרושם הנוקשה, החותך, של אותם הקצינים אשר בפניהם לא העזו לדבר, מרוב יראת-כבוד, כפי שהיה נהוג אצל רוב המפקדים באותם הימים.

עיקר עבודתו עם מפקד זה היה לתכנן דיאגרמות גדולות של מיבנה האירגונים היהודיים. דיאגרמות אלה הודבקו בהקפדה על קרטונים, וניתלו על הקירות בחדר המחלקה. חוץ מזה נהג המפקד לשיוחח עם אנשים שהכירו את ארץ-ישראל, ביניהם אחד ארנסט פון-בולשבינג, שהיה בארץ וייצא מכאן מיטען גדול של בצל לסקנדינביה.

במחלקה תמימה זו הוטל על רבי"ט אייכמן להתמחות בשלושה שטחים: ציונים, רביוני-ניסטים ואגודת-ישראל. הוא הוכיח מיד שהוא שונה מעמיתיו למחלקה, שעסקו בשטחים כגון "יהודים מתבוללים".

★ ★ ★

הרצלי, הרים ויערות

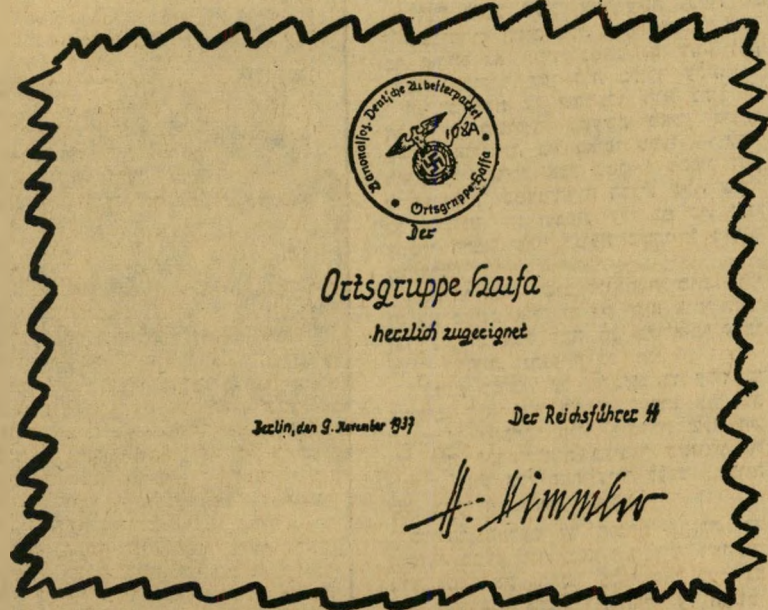
עד היום מסוגל אייכמן לדבר באופן חופשי על אנשים ונושאים כמו זיבוטינסקי, הקרן-הקיימת, ההגנה ועוד - אותם הוא מזכיר בעדותו. כי האיש, שלא קרא מימיו ספר רציני, החל קורא עתה ספרות ציונית.

התחממתי מהר מאוד. אחד הדברים הראשונים שהטיל פון-מילדנשטיין עלי היה לקרוא ספר עבה, מדינת היהודים מאת תיאודור הרצל. הוא אמר לי לקרוא את זה ולעכל את זה. בימים הבאים קראתי את זה, קראתי את זה בעיון רב, זה עניין אותי. עד אז לא שמעתי שום דבר על דברים כאלה. עיכלתי את זה. נוצרה בי קירבה לספר הזה. אולי בגלל הצד הרומנטי שלי, בגלל אהבתי לטבע, להרים, ליערות. זכרתי את התוכן ועיכלתי אותו. כי לא ידעתי מה עתיד להתרחש.

כדאי להתעלם מן הקישוטים הרומנטיים - רומנטיקה טפלה ומוזיפת, האופיינית לסוג מסויים של ספרים גרמניים, כגון ספריה של הרויג קורטס-מאלר, שייצרה כ-200 רומאנים קיטשיים לעזרות-בית גרמניות. נשאר הגרעין העובדתי: הפקיד הקטן טרח לקרוא כמה ספרי-יסוד על שטח עבודתו.

היתה זאת הפעם הראשונה ששמעתי כי גם היהדות, כמו עמים אחרים, מתחלקת למפי לגות שונות ביותר, מכל צבעי הקשת. זה לא היה פלא, כי עד אז לא חשבתי על זה אף פעם אחת. אצל רוב הגרמנים של אז עמדה הדיעה כי היהדות העולמית היא גוש הומוגניי לחלוטין, אשר קומץ מנהיגים מדרין ומכוון אותו. ובכן, המצב לא היה כזה. על כל פנים, זאת היתה דעתו של פון-מילדנשטיין ובתור פקודו, בתור תלמידו, סיגלתי לעצמי דיעה זו. בין העתונים שהגיעו למחלקה היה ההיינס הארזישי מפולין. איש לא היה מסוגל לקרוא. לכן הלך אייכמן לחנות וקנה ספר-לימוד לעברית - עברית לבד מאת שמואל קלקי. מעולם

* כל הפסקים המודפסים באותיות דקות לקוחות מעדותו של אייכמן, בת 3564 העמודי-דים, מזכרונותיו בני 127 העמודים, וכן מן המיסמכים החתומים על ידו, תוך פטירה על סיגוננו ככל האפשר.

ההקדשה של הימלר לסניף הנאצי בחיפה